

NGỌC HOA ĐỐI MẶT VỚI BẠO CHÚA

(Trích *Phạm Tải – Ngọc Hoa*)

TIỂU DẪN

Phạm Tải – Ngọc Hoa là một truyện Nôm bình dân ; có người cho rằng tác phẩm xuất hiện trong khoảng thế kỉ XVIII. Truyện gồm 928 câu thơ, chủ yếu là những câu lục bát, thỉnh thoảng có những đoạn trữ tình xen vào, làm theo thể song thất lục bát. Đoạn trích kể về tình thân đấu tranh đến cùng của một phụ nữ chống lại tên vua tàn bạo để bảo vệ đạo vợ chồng.

Ngọc Hoa là con một trong gia đình giàu có họ Trần, bố làm quan, quê ở Thanh Hà. Gặp Phạm Tải, người Sơn Tây, mồ côi cha mẹ, phải đi ăn xin để tiếp tục việc học, Ngọc Hoa đem lòng thương yêu. Ông bà họ Trần chiều ý con gái nên cho Phạm Tải, Ngọc Hoa kết duyên. Trong làng có Biện Điền là tên vô lại, trước dạm hỏi Ngọc Hoa không được, nay thấy nàng lấy chồng thì thù ghét. Biết Trang Vương là tên vua háo sắc, hắt tạc tượng Ngọc Hoa, dâng lên Trang Vương. Quả nhiên Trang Vương mê mết, cho quan quân về bắt Ngọc Hoa. Giữa triều đình, Trang Vương ép Ngọc Hoa phải lấy hắn, nhưng bị nàng cự tuyệt. Hắn lại thương lượng với Phạm Tải nhường vợ cho hắn, nhưng Ngọc Hoa kiên quyết không chịu. Hắn bèn cho đầu độc Phạm Tải. Sau khi Phạm Tải chết, Trang Vương lại bức bách Ngọc Hoa. Nàng cầm dao rạch mặt, cắt tóc, mặc tang phục vào triều. Nàng viện cớ chồng chết, vợ phải để tang ba năm và nói chỉ khi đoạn tang mới trở lại. Trang Vương đành phải ưng thuận.

Ngọc Hoa đưa thi hài chồng về quê an táng. Vừa hết ba năm cư tang, nàng tự tử để khỏi bị Trang Vương đòi bắt. Ngọc Hoa chết xuống âm phủ, gặp Phạm Tải, bàn với chồng làm đơn kiện Trang Vương tại điện Diêm La. Diêm Vương tuy là em Trang Vương, nhưng sau khi xét hỏi đã tuyên bố "Thương anh tôi để trong lòng - Việc quan phải cứ phép công tôi làm" và cho ném Trang Vương vào vạc dầu. Phạm Tải, Ngọc Hoa được sống lại, trở về đoàn tụ ở cõi trần.

Đoạn trích (từ câu 403 đến câu 474 của truyện *Phạm Tải – Ngọc Hoa*) kể về cuộc đối mặt giữa Ngọc Hoa, Phạm Tải với Trang Vương tại triều đình.

*

* *

1. *Đức Trang ước nguyện đã phu⁽¹⁾,
Vời Ngọc nương đến, hoa cù⁽²⁾ kết giao.
"Xưa còn đóng liểu, tây đào,
Nay mừng tiên đã lọt vào Bồng Lai.*
5. *Đời ta đã hợp duyên hài,
Trăm năm tơ tóc muôn đời hiển vinh".
Nghe vua chỉ phán phân minh,
Nàng liền quỳ xuống tâu trình sâu nòng :
"Tôi là con gái có chồng,*
10. *Tứ đức chưa trọn, tam tòng đã nén.*

(1) *Phu* : thoả

(2) *Hoa cù* : ở đây ý nói trái thâm hoa

- Nhân duyên mới được nửa niên,
Bồng đầu có lệnh bẻ trên về đời,
Tôi vâng uy pháp con trời,
Vậy nên tôi phải tới nơi đan đình⁽¹⁾.*
15. *Hiếm gì thi ếu nữ trăm anh,
Mà vua lại phải ép tình tôi chi ?”.*
Trang Vương mới phán một khi :
*“Đời chàng Phạm Tải tức thì vào đây.
Ta là thánh đế nước này,*
20. *Nhẽ đâu ta bắt vợ mày là dân.
Đồng vàng đổi lấy đồng cân,
Ba trăm mĩ nữ cung tần chia đôi.
Để làm hoàng hậu chính ngôi,
Chồng loan vợ phượng bằng đời Hán gia.*
25. *Ngọc Hoa duyên bén cùng ta,
Thời người cũng được vào ra đây liền.
Lại cho người đũ tước quyền,
Trước thuận nhà nước sau yên cửa nhà”.*
Phạm chàng đặt gối tâu qua :
30. *“Vợ tôi chút phận sinh ra một bé.
Tưởng là vẹn đạo xướng tỳ⁽²⁾,
Cho nên vàng đá trót thế bách niên.
Người tiên lại gặp bạn tiên,
Tôi là hàn sĩ đạo hiền quân bao.*

---

(1) *Đan đình* : sân son, sân trong cung vua

(2) *Đạo xướng tỳ* : đạo vợ chồng hoà hợp, do câu chữ Hán "phu xướng phụ tỳ" nghĩa là chồng nói ra, vợ nghe theo.

35. Lòng vua dù quyết thế nào,
 Thời tôi chịu vậy biết sao bây giờ!
 Riêng thân phận mỏng như tờ,
 Bà Nguyệt chẳng đoái, ông Tơ không vì!
 Nàng đã an phận cung phi,
40. Tôi xin đạo gót lui về quê ngay.
 Quyết lòng giới hạn ăn chay,
 Trước là lánh nạn, sau rày tu thân.
 Cuộc đời như áng phù vân,
 Lại nhiều nghiệp chướng, trầm luân mê đờ⁽¹⁾.
45. Vả tôi tài thiển, trí ngu,
 Lộc trời tước nước vua cho thẹn thùng.
 Gà rừng dù muốn làm công,
 Sợ khi nháy múa rụng lông tức thì!
 Nhời quê tâu động đản trì⁽²⁾,
50. Vua cùng văn võ xét suy cho rày".
 Vua truyền nàng Ngọc đến đây,
 Tức thì chỉ phán ra ngay một nhời :
 "Chồng nàng, ta hỏi đầu đuôi,
 Quyết về giới hạnh⁽³⁾, còn người thế nào ?
55. Ta nay quyền cả, ngai cao,
 Vì nàng một chút, tổn hao muôn nhời".
 Nghe vua nói hết khúc nhời,
 Nàng liền quỳ xuống mọi nhời liền tâu :
 "Chúng tôi duyên bén cùng nhau,
60. Đức vua phán thế lấy đầu công bằng ?

(1) Trầm luân mê đờ : chìm đắm vào con đường lầm lạc.

(2) Đản trì : cái thêm sơn đỏ, thêm cung vua.

(3) Giới hạnh (từ nhà Phật) : chỉ sự tu thân khắc khổ theo những giáo lí quy tắc của Phật giáo.

- Nữ nhi phận phải chữ tòng,
Phép trời ở cưỡnng bóng trắng khôn vì⁽¹⁾.
Ví dù tôi chúa vu quy,
Vua thương nạp dụng, thế thì ai đươn⁽²⁾ ?*
65. *Nay tôi duyên kiếp cùng chàng,
Nữ nào phụ nghĩa tao khang cho đành ?
Vua nay pháp luật công bình,
Thiên hạ thuận tình, thân quý vâng uy.
Cung tần mỹ nữ thiếu chi*
70. *Mà vua phải ép nữ nhi có chồng ?
Dù vua xử ức má hồng
Thời tôi tự vẫn, khởi lòng bội phu⁽³⁾”.*

(Theo *Phạm Tải – Ngọc Hoa*, NXB Phổ thông,
Hà Nội, 1961)

HƯỚNG DẪN ĐỌC THÊM

1. Đoạn trích được trình bày tựa như một màn kịch ngắn. Mâu thuẫn kịch ở đây là gì ?
2. Hình ảnh Ngọc Hoa kiên trinh được thể hiện như thế nào trong đoạn trích ? Hai lần đối mặt với tên vua hung bạo, nàng đã viện những lí lẽ danh thép, khôn khéo ra sao khiến hán phải cứng họng ?
3. Trang Vương hứa chia cho Phạm Tải nửa số mỹ nữ cung tần, lại cho đủ tước quyền, để Phạm Tải nhường Ngọc Hoa cho hán. Phạm Tải đã từ chối lời mặc cả đó như thế nào ? Hãy phân tích lời nói của Phạm Tải :

*Vả tôi tài thiển, trí ngu,
Lộc trời tước nước vua cho thẹn thùng.*

---

(1) *Phép trời ở cưỡnng bóng trắng khôn vì* : ý nói ăn ở trái với đạo trời, không chấp nhận được.

(2) *Thế thì ai đươn* : ý nói không ai chống lại được.

(3) *Bội phu* : phản chồng.

*Gà rừng dù muốn làm công,
Sợ khi nhảy múa rụng lông tức thì!*

4. Qua những lời nói của Trang Vương, anh (chị) có nhận xét gì về cách tác giả khắc họa tính cách tên bạo chúa ?
5. Qua đoạn trích, anh (chị) thấy trí tưởng tượng hồn nhiên của tác giả bình dân được biểu hiện như thế nào ?